

Scenekunst (<https://www.scenekunst.no/>)

Foto: Bea Borgers

Den billedlige sannheten

“Livre d’images sans images” er en ode til det som ikke finnes, men som oppstår når vi tenker oss det.

KRITIKK | 22.6.2023

Julie Rongved Amundsen (<https://www.scenekunst.no/sak/author/julie/>)

FAKTA

+

Jeg er bekymret for kunsten. I det siste har jeg tenkt mye på og snakket mye om hvilken verdi kunsten har i samfunnet og hvordan vi snakker om den. Om det har

handlet om den nylig lanserte evalueringen av Den kulturelle skolesekken, som av flere forstås som en rapport som fremmer et instrumentelt syn på kunst for barn, eller om reduksjonen av antall ansatte på teatervitenskap ved Universitetet i Bergen, sniker spørsmålet om kunstens egenverdi og posisjon seg inn. Både kunsten selv og diskursen rundt den oppleves nedprioritert i stadig flere sammenhenger. Fra et kritikerperspektiv synes jeg også at jeg merker det på det jeg ser, det er mer underholdning og færre formeksperiment. Med disse bekymringene i hodet entret jeg Store scene på Black Box teater, og der opplevde jeg en forestilling som med poetisk nærhet formidlet kunstens mest sentrale kjerner: åpenhet, undring, fantasi og utfordring.

På en hvit matte på et sort gulv sitter Mette Edvardsen sammen med sin tenåringsdatter, Iben. De ser opp i taket. Publikum sitter i en ring rundt dem. De begynner å leke en assosiasjonslek. Den ene sier et ord, den andre følger opp med en assosiasjon. «Footsteps», sier Mette. «Running», sier Iben. Assosiasjonsleken utvikler seg til å omfatte mer abstrakte og vanskeligere temaer. «Between black and white», sier Mette. «Truth», sier Iben. Det er nå jeg legger ordentlig merke til at sort og hvitt er de eneste fargene i rommet. Den hvite matten blir en kontrast til det sorte scenerommet. Det som finnes mellom sort og hvitt, finnes også mellom meg og dem, mellom scene og sal. Sannheten de refererer til er den sannheten som oppstår i møtepunktene og i kunstens dobbelthet.

Mette Edvardsen har et langt kunstnerskap bak seg der møtet mellom kroppen og språket er sentralt. Menneskets fysiologi og intellekt er ikke motsetninger, men fungerer sammen for å åpne mellomrommene og la publikum selv skape bilder og forventninger. Dette aspektet kommer vakkert til uttrykk i denne forestillingens valg av tekster og språket som brukes. Alle replikker formidles varsomt og på en måte som gir publikum en del av ansvaret for å bygge bildene. Språket kan oppleves refererende og konkret gjengivende, men det som sies er billedrikt og inviterende. Iben tar opp en stor sort sprittusj og begynner å fargelegge den hvite matten de sitter på. Hvis sannheten er det som finnes mellom sort og hvitt, hva skjer da når alt blir sort? I forlengelsen av min generelle bekymring for reduksjonen av språket som brukes om kunsten og kunstens verdi i samfunnet, får jeg en frykt for at nyansene og kontrastene skal forsvinne, og den pågående fargeleggingen poengterer denne frykten. At de to på scenen er mor og datter, skaper en umiddelbar nærhet dem i mellom. De forholder seg ganske stille på matten i midten, men beveger seg frem og tilbake til platespilleren og vekk fra matten, nærmere publikum. Varsomheten i scenespråket og avstanden til replikkene, gjør at denne nærheten aldri blir sentimental eller privat. Det er noe helt annet de vil enn å fortelle oss om seg selv.

Innimellom beveger én av dem seg bort til en platespiller som står ved det ene hjørnet av den hvite matten. De legger på plater og spiller av lydklipp. Det første klippet er en opplesning av den franske versjonen av H. C. Andersens bok *Billedbog uden billeder* fra 1840, som også har gitt navn til forestillingen. Jeg klarer ikke å følge fransken, men det i seg selv åpner et perspektiv. Språket får en eksistens utenfor det semantiske og gis et anslag av nærhet. Når jeg etterpå leser teksten på dansk, ser jeg hvordan det er en tekst som bruker språket til å skape bilder. Den innledes med en jeg-person som forteller om fremmedgjøringen han opplever når han bosetter seg i en stor by, men ut av loftsvinduet kan han se alle hustakene, og han kan se månen. Hver kveld forteller månen ham en historie om ting den har sett rundt omkring i verden. Månens fortellinger er billedrike og detaljerte, men korte og konsise. De formidler et bilde og en stemning fremfor narrativer, og sett i sammenheng sier de derfor mye om verden og menneskenes måte å oppfatte den på.

Det er også denne formen for språk Edvardsen bruker til å navigere seg fremover i forestillingen. Vi får servert små bildefremmede fortellinger eller lyder. For eksempel spiller de av lyd av flaggermus de har tatt opp i sin egen hage. Ved å bruke en flaggermusdetektor som fanger lyder på frekvenser som er utenfor menneskers høreevne, klarer de å gjengi naturlig lyd som vi vanligvis ikke oppfatter. Alle disse bildene som fortelles har det til felles at de maner frem det som ligger imellom det som finnes og det som ikke finnes. Edvardsen forteller en historie om en amerikansk mann som

oppdaget et rom i et nybygget kjøpesenter som ingen visste om. Han snek seg inn i rommet, og etter hvert innredet han det. Etter fire år ble rommet oppdaget, og han ble stilt for retten, men dommeren hadde sympati med saken og syntes egentlig det var ganske kult med det hemmelige rommet.

I likhet med flaggermusene eksisterer dette hemmelige rommet utenfor menneskenes bevissthet og sånn sett mellom det vi selv erfarer og det vi bare kan tenke oss til. Men det gjør det ikke mindre virkelig. Tvert i mot oppstår det et helt eget nivå av bevissthet som viser frem det særegne ved kunstens språk, nettopp det at det eksisterer mellom det som finnes og det som ikke finnes. Dette er også fiksjonens paradoks. I det noe er funnet opp, formidlet og konstruert, så har det også fått sin egen eksistens til tross for manglende ontologisk grunnlag. Det er også i dette paradokset kunsten har sin plass, i dobbelthetene, overgangene og de aldri klart definerte forskjellene. Kunst er på denne måten et slags økosystem som stadig forflytter seg og lever gjennom sine egne vekselvirkninger. Når sannheten ligger i mellomrommet, er det fordi argumentativ sannhet inneholder nyanseringer og perspektiver. Men det er også fordi det ligger noe sant om menneskelighet i det ubestemte, fiktive og billedlige.

De fargelegger ikke hele matten sort. I midten av den lar de en stor sirkel forbli hvit. Det gjør at jeg synes forestillingen ender på en håpefull tone. Det finnes sannhet i mellomrommene, i møtepunktene og i overskuddsrommene. Iben sitter på siden av scenen og skriver på små lapper som hun gir til alle i publikum. På lappen jeg får står det: «What does not exist is important». *Livre d'images sans images* er en ode til det som ikke finnes, men som oppstår når vi tenker oss det. Gjennom denne oden fanger forestillingen sentrale deler av problemstillingene kunsten stadig møter i et samfunn som idealiserer det målstyrte. Det gjør det til hardtslående, men mild poesi og et av sesongens sterkeste verk.

[KOMMENTER VIA FACEBOOK](#)

[KOMMENTER](#)

Din e-postadresse vil ikke bli publisert. Obligatoriske felt er merket med *

Navn *

E-post *

Nettsted

Publiser kommentar

Daglig leder - Sykehusklovnene (<https://www.scenekunst.no/jobb/753>)

Kunstnerisk leder - Dansens Hus (<https://www.scenekunst.no/jobb/750>)

Direktør - Teater Vestland (<https://www.scenekunst.no/jobb/749>)

Kommunikasjonssjef - Hålogaland Teater (<https://www.scenekunst.no/jobb/748>)

Teatersjef - Nordland Teater (<https://www.scenekunst.no/jobb/746>)

Kunstnerisk leder - Dramatikkens hus (<https://www.scenekunst.no/jobb/745>)

Produksjon og plansjef - Carte Blanche (<https://www.scenekunst.no/jobb/744>)

SKRIBENTER (/SKRIBENTER)

SIST KOMMENTERT

- Usynlige dansekunstnere (<https://www.scenekunst.no/sak/usynlige-dansekunstnere/>) (1)
 - Hva betyr det at Traavik.infos klage er tatt til følge? (<https://www.scenekunst.no/sak/traavik-infos-klage-tatt-til-folge-hva-betyr-det/>) (3)
 - Vi fremmer norsk scenekunst (<https://www.scenekunst.no/sak/vi-fremmer-norsk-scenekunst/>) (1)
 - Kvalitetsbegrep i utakt med samtida? (<https://www.scenekunst.no/sak/kvalitetsbegrep-i-utakt-med-samtida/>) (1)
 - Et ønske om etterrettelighet (<https://www.scenekunst.no/sak/et-onske-om-etterrettelighet/>) (1)
-

KALENDER

12.08. 18:00	Nibelungens ring Nationalteatret Kanonhallen
18.08. 18:00	TBA Nationalteatret
19.08. 17:00	Jeg er SYLv Urpremière Nationalteatret Torshov
22.08. 18:00	Flukt Norgespremière Nationalteatret Hovedscenen
25.08. 19:00	BamBam Frost: YES Black Box teater Black Box teater store scene

Login (<http://premierebeslag.scenekunst.no/>)

[Hele kalenderen \(https://www.scenekunst.no/premierer/\)](https://www.scenekunst.no/premierer/)

SISTE SAKER

TEATER

KRITIKK 30.6.23: Tar fra de rike
(<https://www.scenekunst.no/sak/tar-fra-de-rike/>)

NYHETER 27.6.23: Skuespillerpodden om impro (<https://www.scenekunst.no/sak/skuespillerpodden-om-impro/>)

KRITIKK 26.6.23: Langt mellom høydepunktene
(<https://www.scenekunst.no/sak/langt-mellom-hoydepunktene/>)

INTERVJU 26.6.23: Scenisk sorgarbeid
(<https://www.scenekunst.no/sak/scenisk-sorgarbeid/>)

MUSIKK

KRITIKK 23.6.23: Stillhet med forsterkning
(<https://www.scenekunst.no/sak/stillhet-med-forsterkning/>)

KOMMENTAR 14.6.23: Gamle radikale visjoner (<https://www.scenekunst.no/sak/gamle-radikale-visjoner/>)

KRITIKK 13.6.23: Tankevekkende konsertteater
(<https://www.scenekunst.no/sak/tankevekkende-konsertteater/>)

INTERVJU 8.6.23: Før lydene forsvinner
(<https://www.scenekunst.no/sak/for-lydene-forsvinner/>)

UTGIVER

Scenekunst.no A/S Scenekunst.no er en redaksjonelt uavhengig nettaviser for profesjonell scenekunst og tilhørende kulturpolitikk. Vi følger Norsk redaktørforenings [redaktørplakat](http://www.nored.no/Redaktoeransvar/Redaktoerplakaten) (<http://www.nored.no/Redaktoeransvar/Redaktoerplakaten>). Innlegg i kommentarfelt skal skrives under fullt navn. Scenekunst.no er medlem av [Norsk Tidsskriftforening](http://www.tidsskriftforeningen.no/) (<http://www.tidsskriftforeningen.no/>). Scenekunst.no er støttet av Norsk kulturfond. Fra 2016 er tidsskriftet organisert som et [almennyttig aksjeselskap](https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=916102437) (<https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=916102437>) med NTO, DTS, NSF og NoDA som eiere og bidragsytere. Fagforbundet Teater og Scene gir også årlig støtte.

ANSVARLIG REDAKTØR: JULIE RONGVED AMUNDSEN TLF. 97744391 REDAKTOR@SCENEKUNST.NO
([MAILTO:REDAKTOR@SCENEKUNST.NO](mailto:REDAKTOR@SCENEKUNST.NO))

FAGREDAKTØR FOR OPERA OG SCENISK KUNSTMUSIKK: Hilde Halvorsrød tlf. 480 75 579 hilde@scenekunst.no
(<mailto:hilde@scenekunst.no>)

ANNONSER

VIL DU ANNONSERE PÅ SCENEKUNST.NO? KONTAKT KUNNSKAPSMEDIA AS VED STURE BJØRSETH, TLF. [+47 95436031](tel:+4795436031) (TEL:+4795436031) ELLER ANNONSER@SCENEKUNST.NO
([MAILTO:ANNONSER@SCENEKUNST.NO](mailto:ANNONSER@SCENEKUNST.NO)) NYHETS BREV VIL DU ABONNERE PÅ VÅRT NYHETS BREV? KLIKK PÅ DENNE ([HTTPS://SCENEKUNST.US7.LIST-MANAGE.COM/SUBSCRIBE?U=DCABD3B9686427E8CE9CFAAFA&](https://scenekunst.us7.list-manage.com/subscribe?u=DCABD3B9686427E8CE9CFAAFA&)

ID=B539ECFDD5) LENKEN OG GI OSS DIN EPOSTADRESSE.